

і оцінюється за тестовою системою. Екзамен вважатиметься складеним, якщо правильні відповіді становитимуть 51%.

Отже, стаття 7 Закону України «Про забезпечення функціонування української мови як державної», в якій передбачено обов'язковість знання державної мови для набуття громадянства України, відповідає сучасному розвитку нашої держави та уже довгостроковому досвіду інших країн.

Список використаних джерел

1. Закон України «Про забезпечення функціонування української мови як державної» від 25.04.2019 [Електрон. ресурс] / Відомості Верховної Ради України [Режим доступу]: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2704-19>, ст 7.

2. Закон України «Про громадянство України» від 25.08.2019 [Електрон. ресурс] // Відомості Верховної Ради України. [Режим доступу]: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2235-14>, ст.ст. 9, 6, 1.

3. Українська правда [Електрон. ресурс]. [Режим доступу]: <https://www.pravda.com.ua/news/2018/06/1/7182032>.

Лощиніна Каріна Андріївна,

курсант навчально-наукового інституту № 1 Національної академії внутрішніх справ
Науковий керівник: доцент кафедри юридичного документознавства навчально-наукового інституту № 1 Національної академії внутрішніх справ, кандидат філологічних наук, доцент ***Юлдашева С. А.***

МОВНА СИТУАЦІЯ В УКРАЇНІ

Це тема не нова – вже хтозна з яких часів. І може скластися враження, що це суто наш, український, безнадійний привілей у добу високих технологій, клонування і тендерних студій.

Але насправді це не так. Уся історія людства сповнена конфліктів і трагедій на мовному ґрунті; фіксує безліч і героїчних, і безглузких, і героїчно-безглузких вчинків та форм поведінки і окремих людей, і більших або менших суспільних груп. І в сучасному світі вогнища різнорівневого мовного напруження можна бачити на просторі всіх континентів, за винятком хіба Антарктиди [1, с. 23].

Раціоналістична свідомість схильна зводити пояснення цього феномена до живучості архаїчної психіки, колективного

егоїзму, душевної нерозвиненості та інших виявів гуманістичної недостатності. Ілюзорне і небезпечне пояснення! Воно впливає з абсолютизації комунікативної функції мови – як засобу спілкування між людьми. Насправді ж мова – явище незмірно глибше і важливіше, вона не зводиться до жодної із багатьох своїх функцій. У мові концентрується сама сутність людського буття людини, історичного буття народу. Це переконливо довели філософія, психологія, соціолінгвістика ХІХ і особливо ХХ століття. Звідси фундаментальна цінність мови як основи самоідентифікації людини і народу. Звідси ж і її провокативна роль у конфліктах самостверджень на особистісному рівні та на рівні національних спільнот [1, с. 29].

Певна річ, людська думка завжди шукала виходу з лабіринту мовних колізій. Пропонувалися і паліативи, і радикальні рецепти. До останніх відносяться насамперед різні проєкти досягнення мовної єдності людства. Попри принципову можливість використання штучної або природної міжнародної мови у спеціальній вузькоінформативній функції, – в ширшому, буттєвому розумінні всі ці проєкти виявлялися утопіями, а спроби їх примусової реалізації нерідко призводили до непоправних духовних втрат і ставали концентрованим вираженням національного гніту.

Нині гуманістична свідомість людства шукає інших підходів до цієї світової проблеми. В основу пошуків має бути покладений принцип, прийнятний для всіх. Він є. Це – принцип абсолютної самоцінності кожної мови і кожної культури, відповідно до абсолютної самоцінності кожної людини і кожного народу. Але від загального принципу, навіть прийнятного для всіх, – шлях до конкретних розв'язань конкретних проблем тяжкий, плутаний і часом нездоланий.

Об'єктивну складність питання, як і суб'єктивні його ускладнення, можемо бачити на прикладі України.

Почнемо з очевидного. Очевидним у нашій українській ситуації є те, що українська мова може повноцінно розвиватися лише в Україні, тоді як російська основну свою «базу» має не в Україні, а в Росії, як угорська – в Угорщині, польська – в Польщі і т. д. Очевидним є і те, що в Україні українська мова – мова так званої «титальної», корінної і найчисельнішої нації – не є повноприсутньою в суспільному житті. Вона витіснена на периферію засобів масової інформації, наукового життя, зрештою і міського побуту – за винятком міст Західної України. «Працездатність» української мови паралізується, а таким чином

гальмується і її внутрішній розвиток, звужується простір спілкування нації. Відповідно, панівні висоти посідає – або, щоб уникнути асоціацій, пов'язаних зі словом «панівний», – переважною в багатьох сферах життя є російська мова, російська культура, звичайно, не в їхній натуральності, а у специфічній редукованості запозичення [1, с. 33].

Постає кілька запитань: чи це нормально; чи це справедливо; як це пояснюється; як може розвиватися ця ситуація далі?

Тут існує суто прагматичний підхід – прагматичний з погляду інтересів комфортно влаштованих груп: оскільки маємо справу з певною реальністю, треба її санкціонувати і з неї виходити. Однак цей видимо простий і зрозумілий підхід насправді є принципово конфронтаційним і принципово безперспективним: адже не всяка реальність є розумною і морально легітимною, а з цією реальністю багато українців – власне, всі українці, які зберегли свою національну і мовну ідентичність, ніколи не погодяться. Не кажу вже про те, що ця реальність суперечить самій ідеї української держави. Адже зникнення мовно-культурної ідентичності – це зникнення нації.

Є прямо протилежний підхід, зумовлений гостро дискомфортом самопочуттям інших суспільних груп: використовуючи всю потугу держави (насправді малопотужної!), рішуче змінити реальну ситуацію в бік забезпечення українській мові належного їй домінантного місця в усіх сферах суспільного життя.

За всієї виправданості і невідкличності цієї мети, засоби, що впливають з такого романтично-волютаристського підходу, здаються, по-перше, малопродуктивними – з огляду на принципову обмеженість адміністративних можливостей нетоталітарної держави; по-друге, морально і психологічно не бездоганними; по-третє, також здатними провокувати конфронтаційність, з огляду на непоступливість частини так званого «російськомовного» населення, підігріту відповідною пропагандою всередині України й ззовні [2, с. 66].

Але є і третій підхід, елементи якого і були, і будуть предметом багатьох обговорень та дискусій.

Отже, мовне питання не можна розглядати ізольовано від усієї політичної, соціально-економічної та культурної ситуації. Нині втрачено ту ініціативу в мовній політиці, яка починала народжуватися в час здобуття незалежності.

Причини – і в об'єктивних обставинах (кризовий стан суспільства, зниження престижу українськості внаслідок

соціальних розчарувань), і в суб'єктивних (незацікавленість державних структур, «втома» громадських інституцій, пряма політична протидія з боку певних груп).

Список використаних джерел

1. Залізняк Г., Масенко Л. Мовна ситуація: день сьогоднішній та прийдешній. – К., 2001. 64 с.
2. Матіяш Б. Проблеми функціонування та розвитку державної мови в Україні: 90-ті роки ХХ століття // Державність української мови і мовний досвід світу. – К., 2000. – С. 273.
3. Погрібний А. Світовий мовний досвід та українські реалії. – К., 2003. – 190 с.

Мазуренко Марія Вікторівна,
здобувач ступеня вищої освіти магістра
навчально-наукового інституту № 1
Національної академії внутрішніх справ

ЮРИДИЧНА ТЕРМІНОЛОГІЯ ЯК ГАЛУЗЕВА СИСТЕМА ЛЕКСИКО-СЕМАНТИЧНИХ ПОНЯТЬ

Вивчення юридичної термінології як метамови сучасного правознавства належить до пріоритетів юридичної науки. Юридичні (або правничі) терміни не існують відокремлено, а функціонують лише в системі термінів, яка є цілісною, відносно стійкою, структурованою, єдиною за змістово-мовною ознакою, і виявляють певний зв'язок на поняттєвому, лексико-семантичному, словотвірному (дериватологічному) і граматичному рівнях, вступаючи в жорсткі закономірні відносини з іншими термінами.

Зазначену систему термінів вивчає юридична лінгвістика (франц. Linguistique – мовознавство, від лат. Lingua – мова) – міждисциплінарна галузь знань про взаємозв'язок мови і права, мовні засоби вираження правових понять і категорій, мовностилістичні ресурси у сфері правової комунікації. Термін «юридична лінгвістика» вперше ввів у науковий обіг німецький учений А.Подлех у своїй праці «Юридична лінгвістика» [1]. Залежно від конкретних сфер юридичної діяльності (законодавство, судочинство, нотаріат, адвокатура, юридична наука, юридична освіта тощо) юридична мова має функціонально-стильові та жанрово-стильові особливості. Вони є предметом вивчення юридичної лінгвістики.